
KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK
2474 6387

NARRATIO

EORUM, QUAE ACADEMIAE LUGDUNO-BATAVAE
ANNO PRAETERITO EVENERE,

FACTA

A

NICOLAO SMALLENBURG,

QUUM MAGISTRATUM ACADEMICUM TERTIA VICE
DEPONERET,

D. VIII. *Februarii,* MDCCCXXI.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

VIRI PERILLUSTRES: AMPLISSIMI, GRAVISSIMI: CLARISSIMI: PERITISSIMI: PLURIMUM VENERANDI: CUJUSCUNQUE PORRO ORDINIS, LOCI, DIGNITATIS, AUDITORES HONORATISSIMI: VOS DENIQUE, ORNATISSIMI ADOLESCENTES, SPES ACADEMIAE, PARENTUM, PATRIAE.

Nemini vestrum A. A. mirum videatur, si dixerim, non sine magna animi commotione in hunc me locum conscendisse. Non, quod vestrum de oratore judicium adeo pertimescam. Nam primum quidem, in hoc humanissimorum hominum conventu si quid aliud suspicarer, nisi summam humanitatem, adeoque et benevolentiam et benignitatem, ipse mihi viderer humanitatis regulis adversari. Deinde, neque orator sum, neque hanc mihi facultatem tribuo. Jurisprudentiam profiteor: in qua mea statione si quid praestare possim, quod operae pretii sit, satis superque habeo, quod mihi gratuler, et oratorem agere relinquendum iis, qui hanc artem profitentur, aut, quamvis non profiteantur, re docent, se ea facultate valere. Ut hac die publice verba faciam, necessitatem mihi *Lex* imponit. Huic igitur, quaeso, omnem culpam adtribuatis, si vestro hodie desiderio, et fortasse etiam exspectationi vestrae, non satisfiat.

Sed quod in primis me commovebat, praeteriti erat temporis memoria. Recordabar, tertiam fere seculi partem effluxisse, quum primum ex hoc ipso

loco munus, quod etiamnum sustineo, auspicarer, et hanc summam erga me Dei benevolentiam cogitans, animo simul repetebam illam rerum varietatem, quae hoc temporis intervallo acciderunt cum patriae, tum Academiae, tum etiam privatae meae domui, et quarum memoria variis quidem de caussis grata mihi est et jucunda, sed multis etiam modis tristis et luctuosa.

Ne tamen existimetis A. A. molestum me vobis futurum eorum omnium, quae animo obversantur, recensione. Nam, quae privatim mihi obvenere laeta et tristia, privatus potius recordor et veneror. Eorum vero, quae patriae acciderunt et Academiae, recens plerorumque memoria est: alia malim tacita relinquere, quam iis memorandis vulnera retractare, quae vix consanuisse videntur. Sed, quid magis aequum est, quam ut illos hac die reminiscar Viros Clarissimos, quos primum ex hoc loco Collegas compellare mihi licuit, sed quos, quocunque oculos converto, frustra nunc quaero. Plures exstincti sunt aetate florentes. Alios urbis calamitas una cum tot aliis optimis civibus eripuit. Alii aetati ingravescenti succubuere. Omnes Viri egregii, exquisitioris doctrinae laude in omni scientiarum genere insignes: quorum amicitia et consuetudine uti mihi licuit, et quorum nonnullos veluti parentes amabam et colebam. Unus tamen ex hoc veluti communi naufragio mecum servatus etiamnum superest, venerandus senex Te Waterus.

Gratulor mihi, Vir optime, vehementer gratulor, quem ante triginta et quod excurrit, annos primum Collegam salutavi, etiamnum me posse caro hoc nomine compellare. O! si in memoriam rediremus eorum, quae interim fieri vidimus, quam possemus ad multam noctem confabulari. Sed quid juvaret? Summa confabulationum foret, quod bona subinde commutari vidimus cum malis, et vicissim mala cum bonis: atque ita fieri solet in rebus humanis: felices, qui minima malorum viderint. Bonis autem haud dubie mecum in primis etiam annumerabis, quod, quamvis tot cara capita amiserimus, quorum memoriam nulla unquam delebit oblivio, in eorum tamen locum subinde succedere vidimus alios viros egregios, qui etiam doctrina et in literas meritis Academiam ornarunt, et etiamnum ornant, ejusque gloriam augent, amplificant: quorum etiam amicitia et familiaritate uti nobis licet, et in

in quibus quoque sunt, qui tui quondam fuere discipuli, mei quondam in hac Academia commilitones, vel in alia Collegae. Tu, Vir optime, ad eam nunc pervenisti aetatem, qua omni labore, ultra quam lubet, supersedere honeste possumus, in primis si integriore aetate praestiterimus, quae patriae, Ecclesiae, Academiae a te praestita esse, omnes et lubentes et grati agnoscimus. Fruaris igitur honestissimo otio tuo. Fruaris eo per omne quod reliquum tibi erit vitae tempus, felix, curis solutus, senectutis incommodis liberatus, laetissimam in primis certamque spem fovens vitae deinde beatioris: meque, ut facis, diligas, qui te amo, carumque habeo.

Sed videri sic possem mei temporis historia occupatus, quum Lex necessitatem mihi imponat referre, quae anno praeterito Academiae obvenerunt. Fateor A. A. sed mallem equidem, hoc mihi non esset injunctum officium: quamvis enim non omne, quod memorandum est, triste sit et luctuosum, agnoscendum tamen, hunc annum multis modis Academiae exitiosum fuisse et dolorosum.

Vix eram magistratum meum ingressus, quin nuntius fuerit allatus tristissimus, obitus conjugis carissimae aestumatissimi Collegae Borgeri. Omnes tum luximus acerbam optimi Viri sortem, iterum dilectissima conjuge orbati, et novo hoc illato vulnere summo moerore lacerati et confecti.

Sensim tamen sensimque paulo majorem animi firmitatem non adeo a tempore, quod nondum ei erat datum, sed a ratione in primis et religione nactus, videbatur Borgerus quodammodo reviviscere, et, quamvis pristinam hilaritatem non recuperasset, restitutum tamen eum existimabamus, et laetabamur, nobis, Academiae, litteris. Ita existimabamus. Sed quam fallax saepe est nostra existimatio. Ecce, rumor est, Borgerum ipsum morbo correptum esse, periculoso morbo, et dum alter alteri tristem hunc nuntium anxio animo nuntiat, eheu! certiores fimus de ipsa optimi Viri morte.

En igitur jam exstinctum lumen, cujus radiis nos vix delectabamur, sed

qui

qui jamjam claram ubique lucem spargebant, et multo adhuc clariorem diem praedicabant.

A teneris deditus litteris, miros in iis progressus brevi fecerat Borgerus, ut mox in Academiam delatus inter principes ejus cives haberetur. Quam frequenter eum audivimus, certe multi nostrum eum audiverunt, in hoc ipso auditorio adversus Commilitones suos disputantem, summa cum voluptate, admirantes cum juvenis ingenium in excogitandis argumentis, quibus adversarium adoriebatur, tum ejus facilitatem, qua, quae cogitaret, Latine proferret. Quum autem dein ipse pro Gradu disputaret, Summisque in Theologia Honoribus ac Privilegiis rite et legitime consequendis, quis auditorum, qui magna aderant frequentia, hunc locum tunc temporis reliquit, qui non summis laudibus efferret totius hujus actus solennis praestantiam, nec admiraretur et diligeret juvenem, quem modo audiverat Dissertationem (*) docte et eleganter, ut omnes agnoscebant, conscriptam, non minore doctrina et elegantia defendentem.

Magnopere igitur mirandum fuisset, si qui curam eo tempore Academiae agebant, Viri Perillustres, animum non advertissent in Borgerum, nec operam dedissent, ut quem inter alumnos suos Academia habuerat primarium, eundem continuo, ut omnes optabant, inter suos posset Doctores numerare.

Vix quoque aliquot menses erant praeteriti, quum Borgero offerretur munus *Lectoris Hermeneutices Sacrae* in hac Academia: quod mox auspicatus est habita Oratione *de Modesto ac prudenti Sacrarum Literarum interprete*, et qua huic se muneri parem esse luculenter probabat.

Per integrum lustrum hoc munere functus est summa diligentia, magno applausu, dilectus ab auditoribus suis, quos ipse pari amore complectebatur. Nec sors ejus magnopere mutata est eo tempore, quo Academia Lugduno-Batava proh dolor! pars facta est Universitatis Francicae. Facultati enim Theologicae tunc temporis Adjunctus, easdem, quas antea solebat, scholas habere perrexit. Donec patria servitute, qua opprimebatur, liberata, et Aca-

(*) Exhibentem *interpretationem Epistolae Pauli ad Galatas.* Lugd. Batav. 1807.

Academia Lugduno-Batava restaurata; atque nova lege constituta, Borgerus tandem, tandem inquam, fieret *Theologiae Professor Ordinarius.*

Non tamen interim latebant, aut negligebantur Borgeri merita: nam praeterquam quod etiam Orationibus suis sacris, subinde habitis, doctissimis, elegantissimis, magnam adeptus esset celebritatem, ut in omnium ferme ore esset: variae quoque Societates Literatae Borgerum socium sibi coöptaverant, in iisque etiam celeberrima Societas Harlemensis eum sibi socium adsciverat, quem brevi ante a Societate Teyleriana viderat auro coronari, et quem ipsa deinde iterum iterumque eodem honore honoravit.

Vix autem annus, ex quo Facultati Theologicae esset adscriptus, erat praeteritus, quin, occasione oblata, transiret in Facultatem *Philosophiae Theoreticae et Literarum*, novam hanc demandatam sibi provinciam suscipiens habita oratione *de Historiae Doctore, Providentiae Divinae administro.* Hac oratione, quae rursus ubique testatur elegans viri ingenium, et accuratam ejus doctrinam, ut facile Wyttenbachii discipulum agnoscas; etiam non obscure significavit, hujus tam subito mutati consilii rationem non levitatem quamdam fuisse, animique inconstantiam, sed suum in primis, quo a teneris imbutus fuit, in litteras amorem, quibus se nunc totum redditum laetabatur, et cujus restitutionis fructus brevi illo tempore, quo novam hanc professionem ornavit, jam dare nobis cooperat uberes, et haud dubie multo etiam uberiores dedisset, si longior ei vita obtigisset.

Atque ita saepius accidere videmus. Stulti, et qui onera existimantur societatis humanae, haud raro vivunt, et in longos annos vitam protrahunt; dum, qui propter egregias suas ingenii animique dotes civitatis ornamenta sunt et lumina, suisque carissimi, in aetatis flore exstinguuntur, nobisque eripiuntur. Horum eventuum caussas indagare rationesque, longe difficillimum est, nec aliud quid plerumque proferre valemus, nisi quod ita Supremo Numini placuit: et hoc etiam nobis sufficit, qui voluntatem Divinam agnoscimus semper sapientissimam atque optimam.

Non tamen hoc impedit, quominus tales nobis acerbos casus jure meritoque doleamus, et lugeamus. Nec quisquam adeo, nisi omnis humanitatis

ex-

expers, moleste feret, Academiam in primis Lugduno-Batavam justo suo moerori et luctui indulgere, quae profecto, si qua alia, acerbos illos casus experta est, et subinde orbatam se vidit suo Schultensio, Broesio, Nieuwlandio, Ravio, aliisque viris eximiis, integra aetate exstinctis, et nuperrime rursus hunc casum tulit in suo Borgero.

Lugeat igitur Academia Lugduno-Batava novam hanc cladem acceptam. Lugeat immaturam mortem Viri, qui insigne ejus ornamentum erat et decus: qui veteri doctrina et elegantia plene imbutus, et eximio ingenio praeditus, raram illam in homine facultatem sibi comparaverat, difficiliora ita exponendi et explicandi, ut viderentur leviora; obscuriora nova saepe luce collustrandi; exiliora ita ornandi, ut grata redderentur: quem propterea in scholis suis libenter audiebat juventus Academica, publice dicentem omnes admirabantur, cujusque scripta (*) summo plerumque honore honorabantur, omnia

(*) Scripta Borgeri, typis excusa, quorum auctorem se professus est, sequentia sunt:

1807. *Spec. Hermen. Inaug. exhibens interpretationem Epistolae Pauli ad Galatas*, 8vo. Lugd. Bat.

1808. *Oratio de modesto ac prudenti Sacrarum literarum interprete*, habita Lugd. Bat. exeunte anno 1807; prodiit ibid. forma 4ta, anno sq.

1813. *Iets nopens een Brief aan een Vriend, betrekkelijk het Godsdienstig vieren van Leydens Ramp, en de Aanmerkingen op denzelven*, 8vo. 's Hage.

—— *Brief aan een Vriend, over de zoogenaamde Toepassingen achter de Leerredenen*, in Diario *Tijdschrift van Kunsten en Wetensch.* (*Vad. Letteroef.*) 1813. N°. 3. bladz. 116 — 124.

1814. *Leerredenen*, 8vo. 's Hage. — typis repetitus liber, Anno 1820, et additum Titulo *eerste deel.*

1815. *Disputatio Latina de quaestione a Societate Teyleriana Theologica proposita*, quae sic se habet: Men verlangt een beknopt Onderzoek der Stellingen, voorkomende in het voor weinige jaren uitgegevene Werk van Wijlen den Hoogleeraar *J. A. Eberhard*, getiteld: *der Geist des Urchristenthums*, en vooral, of meer bepaaldelijk, eene bondige wederlegging van het hoofdzakelijk in het derde of laatste Deel van dit Werk beweerde: *Als of de oorspronkelijke en zuivere leer des Christendoms, niet dan uit eene vereeni-*

omnia avide legebantur ab omnibus, qui exquisitiorem doctrinam amant, et ingenii acumen . . . . Sed quid ego, justo dolore incensus, laudes Borgeri cele-

eeniging *van het* OOSTERSCH GEVOEL *met het* WESTERSCH *of* GRIEKSCH *verstand of denkvermogen* (Sinn) *zoude ontstaan zijn, en dus, volgens een natuurlijk beloop van zaken, bij eene trapswijze beschaving der beide Werelddeelen, van louter Menschelijke afkomst wezen, als voornamelijk ontleend zijnde uit de begrippen der* JOODSCH-ALEXANDRIJNSCHE *Geleerden, en inzonderheid der zoogenaamde* MADRASCHITEN; *en als of, ingevolge hiervan, zoo wel de voorname of* HOOFDLEERINGEN *des Evangelies, nopens den Persoon, de Waardigheid en het Karakter van haren Stichter, als al het* WONDERBARE *en* REGTSTREEKS GODDELIJKE, *waarmede de eerste verkondiging van hetzelve, volgens de verhalen van de Gewijde Schriften van het N. T. vergezeld ging,* in geenen eigenlijken, *maar enkel* ALLEGORISCHEN *zin opgevat, en inzonderheid het laatste, alles namelijk wat de verhalen der Wonderwerken betreft, slechts als* DICHTERLIJKE BIJSIERADEN, *aan den stijl der Geschiedschrijveren van dien tijd eigen, en overeenkomstig den toenmaligen heerschenden smaak, beschouwd zoude moeten worden?* Verhand. van Teylers Godgel. Genootschap. D. 26.

1815. *Disputatio Latina* de quaestione a Societate Hollandica Scientiarum Harlemensi proposita: *Is het eene volmaaktheid der Historie, en dus een pligt van een Geschiedschrijver, zich alleen te bepalen tot het mededeelen van daden en gebeurtenissen? of mag hij zich veroorloven zijne gedachten en oordeelvellingen tevens mede te deelen, zoo wel omtrent de bronnen en oorzaken dier gebeurtenissen en beweegredenen der daden, als ook omtrent de lessen van Wijsheid en Menschenkennis, welke daaruit zijn af te leiden?* Letter- en Oudheidkund. Verhand. van de Haarl. Maatschappij, D. 1. Recusa Hagae-Com. 1818. formâ 8va.

1816. *De constanti et aequabili Jesu Christi indole, doctrina ac docendi ratione, sive Commentationes de Euangelio Joannis, cum Matthaei, Marci, et Lucae Euangeliis comparato,* Pars I. Lugd. Bat. et Hagae-Com. formâ 8va.

1816. *Fragment eener Voorlezing over de Godenleer van Homerus. Mnemosyne* van de H. H. *Tydeman* en *van Kampen*, II. D. bl. 57—74.

1817. *Oratio de Historiae Doctore, Providentiae divinae administro,* habita Lugd. Bat. 27 Sept. 1817. Recusa Hagae-Com. 1818, formâ 8va.

lebrem? quem qui digne laudet, alterum esse oportet Borgerum, vel — nostrum Palmium (*).

Persequarne A. A. anni praeteriti historiam? — Videri possem jam satis adver-

1819. *Disputatio Latina* de quaestione, a Societate Teyleriana Theologica proposita: *Welke zijn de redenen, dat bij vele Godgeleerden en Wijsgeeren zeker geheimzinnig gevoel, ook* Mysticismus *genoemd, sedert eenigen tijd meer veld schijnt te winnen? Is hetzelve niet gevaarlijk voor Godsdienst en Zedelijkheid? Zoo ja, op welk eene wijze kan dat gestuit worden? En in hoe verre mag en moet het gevoel de koele redenering te hulpe komen of vervangen, bij het onderzoek, de beoordeeling en toepassing der waarheden en voorschriften van den Natuurlijken en Geopenbaarden Godsdienst?* Verhand. van Teylers Godgel. Genootschap, D. 29. — Recusa Hagae-Com. 1820, formâ 8vâ, cum praefatione Borgeri.

— *Voorrede* voor de te Breda, in 8vo. uitgekomene Nederduitsche Vertaling van *C. H. Sack's Werth und Reiz der Theologie und des Geistlichen Standes*, 8vo. Berlin 1814.

1820. *Relatio procuratae editionis Xenophontis Ephesii a Peerlkampio.* (Harlem. 1818, formâ 4ta.) in de *Vaderl. Letteroef.* 1820. N. 2 en 3. pag. 75 — 84. et 117 — 127.

— *Disputatio Latina* de quaestione, a Societate Hollandicâ Scientiarum Harlemensi proposita: *Is het gebruik van vele oude en ook latere Geschiedschrijvers, om verdichte Aanspraken, Redevoeringen en soortgelijke stukken van Welsprekendheid aan hunne Oorlogshelden, Staatslieden en andere voorname Mannen in den mond te leggen, goed- dan af- te keuren?* Letter- en Oudheidkund. Verhand. der Haarl. Maatschappij, D. 3. St. 2.

Carmina aliquot minora Belgica, e quibus in primis memorandum, cujus Titulus est: *aan den Rijn in de Lente van het jaar* 1820.

1821. Prodiit etiam, post mortem V. Cl., sacrarum concionum Belgicarum Tomus alter.

(*) Cujus Orationem Belgicam in obitum Borgeri, junctim editam cum carmine eleco eximii Belgarum Poëtae, Tollensii, nemo non noscit Belgice sciens.

versi dixisse, et Academiae luctuosi, necdum tamen subsistere mihi licet. Omnes cogitatis obitum Viri Celeberrimi, Adolphi Ypei, minus quidem hac ratione acerbum, quod attingere eum aetatem vidimus, ad quam plerique homines non perveniunt: sed tamen etiam valde lugendum, si egregias ejus respiciâmus ingenii dotes, et praeclara in omni fere doctrinarum genere merita, ut raro reperiantur, qui tam varia et multiplici eruditione excellant. Quae dixi, brevis et simplex vitae narratio poterit confirmare, qua simul, ut spero, legi satisfiet, et etiam vestro forsitan desiderio.

Natus est Adolphus Ypeus anno superioris saeculi quadragesimo nono, in celebri Frisiae urbe, Franequera. Parentes habuit Nicolaum Ypeum, Matheseos et Architecturae militaris in Academia Franequerana tunc temporis Professorem celeberrimum, et Elisabetham Helenam Smit, genere honestissimam matronam.

In disciplinam scholae urbis natalis traditus, Ypeus, qui adhuc puerulus jam varia dederat ingenii et docilitatis indicia, tam celeres egregios in Graecis Latinisque literis fecit progressus, ut anno aetatis decimo tertio vix impleto, seu ea aetate, qua multi adhuc in tyrociniis morantur, dignus censeretur qui ad Academicas lectiones promoveretur.

Mox igitur ad Academiam patriam accessit, eo adhuc tempore florentissimam. Ibi tum Latinas literas et Historiam docentem audivit Johannem Schraderum, Virum Celeberrimum, Literatorem et Poëtam eximium. In Graecis literis Praeceptorem praecipue habuit Ludovicum Casparum Valckenaerium, Academiae etiam Lugduno-Batavae singulare deinde ornamentum, patrem Jani Valckenaerii, Juris Professoris etiam primum Franequerae, deinde Leidae, celeberrimi, aliisque summis dignitatibus, quas gessit, et in patriam meritis, clarissimi, nuperrime morte nobis erepti. In Mathematicis pater filium erudivit, Vir Celeberrimus, rerum Mathematicarum scientia insignis. Denique in Philosophia praecipue audivit Antonium Brugmansium, Professorem deinde Groninganum, dignissimum patrem filii dignissimi, immortalis nostri Brugmansii.

Nemini igitur mirum videbitur, nostrum Ypeum, qui a natura adeo praestanti ingenio erat praeditus, et tanto flagrabat discendi ardore, talibus Praeceptoribus usum, magnos brevi tempore in his scientiis progressus fecisse. Horum quoque Specimen in publicum edidit. Nam, quum annum aetatis decimum octavum nondum attigisset, Dissertationem conscripsit *de igne*: qua publice et summa cum laude defensa, Artium liberalium Magister et Philosophiae Doctor creatus est, atque ita praemium tulit ducentorum quinquaginta Florenorum, olim Ordinum Frisiae decreto indigenis constitutum, qui ea aetate praecoci quodam studio hunc honorem in Academia patria consequerentur.

Sic jam magnam, quamvis adhuc adolescens, famam consecutus, mox arti medicae addiscendae praecipuam operam impendit, Praeceptoribus in primis usus Feyone Udone Wintero, et Christiano Everardo de Lille, viris in arte medica peritissimis, eamque tunc temporis in Academia Franequerana magno applausu tradentibus. Hos Ypeus rursus adeo diligenter et tanto cum fructu audivit, ut biennio postea Medicinae Doctor fuerit creatus, publice iterum defensa Dissertatione *de putredine*.

Abhinc artem salutiferam inter cives suos exercere coepit Franequerae, et multos deinde per annos fuit aegrorum sospitator promtus et alacer, ut ipse quoque expertus sum, et grato etiamnum animo recordor, quum Franequerae degens, et tanquam collega ejus consuetudine et familiaritate utens, me meosque, quoties opus, ejus peritiae confiderim.

Sed quantumcunque nobile sit hoc munus, et civibus utile, dolendum tamen fuisset, si noster Ypeus, non tantum artis medicae peritia clarus, sed etiam aliarum artium et doctrinarum scientia excellens, omnem vitam unice transegisset aegrotos visendo, iisque, quantum ars valeat, opem ferendo. Imo magnopere mirandum fuisset, si Perillustres eo tempore Academiae Franequeranae Curatores animum non advertissent in eximium hunc juvenem, eumque non sibi vindicassent, ut inter Doctores relatus gloriam augeret et amplificaret Academiae, cujus jam ornamentum fuerat tanquam alumnus.

Vix

Vix quoque triennium erat praeteritum, quin nancisceretur titulum *Lectoris Botanices*, cui deinde accessit titulus *Lectoris Medicinae Legalis*, et mox etiam *Lectoris Anatomiae*. Singulis his muneribus summa tum functus est diligentia, et magna cum laude, lectus interim Societatis Scientiarum Harlemensis socius, et magnam etiam famam nactus Dissertatione (*) Belgice conscripta *de aggeribus maritimis*, qua suam in hoc etiam scientiarum genere insignem peritiam luculenter probavit.

Patre autem Ypei deinde vita defuncto, eo casu graviter, ut aequum erat, filius adflictus est; sed ex eodem honoris mox accessionem tulit. Existimarunt enim Academiae Franequeranae tunc temporis Curatores, nemini se melius cathedram patris vacantem posse offerre, quam digno patre filio, cujus praeclara in hoc doctrinarum genere merita palam celebrabantur. Oblatum igitur nostro Ypeo mox est munus *Professoris Matheseos et Architecturae militaris*, et, quem antea gesserat, *Lectoris* titulus simul mutatus in honorificentiorem *Professoris Medicinae et Anatomes*. Hic honos Ypeo habitus eo major erat, quod decennio circiter antea ab Ordinibus Frisiae, sic scil. aerario publico consulendum putantibus, lege constitutum fuisset, ne quis in posterum ad mathesin docendam, si quando locus vacaret, surrogaretur *Professoris* honore et emolumentis, sed *Lectoris* solummodo: a qua tamen lege, quod rarissimum erat tunc temporis in Frisia exemplum, in gratiam et favorem nostri Ypei recessum est.

Biennio post auctus est titulo *Professoris Chemiae*, remisso onere docendae *Matheseos*, et munera sua, cum antea, tum nunc demum delata, *Professoris Ordinarii Medicinae, Anatomes et Chemiae*, auspicatus est habita oratione *de Frisiae salubritate nativa, optimaque eandem conservandi augendique ratione:* et qua publice, ut tunc moris erat in Frisia, typis deinde expressa, existimatio de scriptoris ingenio et eruditione insigniter crevit.

Hoc

(*) *Verhandeling over de Zeedijken in het algemeen, en die der vijf deelen in het bijzonder.* Harling. 1777. 8vo.

Hoc etiam munere summa cum laude tum functus est, in eoque continuavit per decem circiter annos, seu ad difficilem illum annum superioris saeculi nonagesimum quintum, quando, quum iis, qui Frisiae administrandae tunc temporis praeërant, displicuisset, ut in republica turbata non raro accidit, Academicis muneribus exauctoratus est.

Hanc sibi factam injuriam aegre quidem, sed sedato tamen animo, ferens, brevi post Amstelodamum abiit, ibique plures per annos vixit privatus, non tamen otiosus, sed tempus in primis transigens medicina factitanda, et opusculis etiam quibusdam medici praecipue argumenti scribendis et edendis: donec anno hujus saeculi quinto, decreto Summorum tunc Frisiae Magistratuum, in pristinam dignitatem et Academiae restitutus est, ornatusque titulo *Professoris*, *ejusque primarii*, *Medicinae*, *in primis Pathologiae et Praxeos*: eamque demandatam sibi noviter provinciam mox suscepit habita oratione *de Praecipuis*, *quae nostra in primis aetate inclaruerunt*, *Medicorum Systematibus*: qua rursus peritum se medicum probavit, et artis suae historiam atque fata apprime edoctum.

Non tamen diuturnos hujus in integrum restitutionis fructus percepit: nam munere suo eadem, qua ante solebat, diligentia fungens, anno hujus saeculi undecimo Rector Magnificus a Senatu Academico Franequerano designatus est: sed quum Imperatoris Francici, cui tunc temporis obediebamus, confirmatio frustra esset diu exspectata, ejusque deinde jussu Academia Frisiaca esset suppressa, omnique auctoritate Academica orbata, Ypeus iterum ad vitam privatam rediit. Brevi tamen post vocatus est in Academiam Lugduno-Batavam, tunc quasi instauratam, ibique artem medicam, ut omnes novimus, ad mortem usque suam summa diligentia tradere perrexit (*).

Atque ita miro rerum cursu etiam Academia Lugduno-Batava inter Doctores suos vidit Adolphum Ypeum, sed jam senescentem, sed miseris temporum, quae viximus, tempestatibus varie jactatum, et valde debilitatum. Sed qua-

(*) Quae de *Ypeo* retuli, pleraque omnia me debere Viro Celeberrimo *de Crane*, in Academia Franequerana collegae quondam meo aestumatissimo, gratus profiteor.

qualis quantusque vir fuerit, Franequeram roga, quae eum habuit aetate florentem, cujus ornamentum diu fuit atque decus, et quae nobiscum jure meritoque nunc luget obitum Viri, qui varia et multiplici eruditione, qua excellebat, cujusque egregia monumenta (*) reliquit, magnam domi forisque

(*) Scripta Ypei, quae in lucem prodierunt, praeter jam memorata, sequentia sunt:

1773. *Verhandeling over de opslurpende Tepelen der Plantgewassen.* Verhand. der Haarl. Maatschappij, D. 14. p. 363.

1775. *Observationes Physiologicae de motu musculorum voluntario et vitali.* Leovard. formâ 8va.

— *Antwoord op de Vraag: Waarin bestaat het uitwendig gebruik en misbruik van Spaansche Vliegen in het algemeen, en bijzonderlijk met betrekking tot de Vleek- of Rotkoortsen, welke zedert eenige jaren in ons Vaderland zoo sterk gewoed hebben?* Hand. van het Genootsch. *Servandis Civibus*, D. 1. p. 187.

1776. *Waarnemingen over eenige Stoffen, die de verrotting bevorderen of tegenstaan.* Verhand. der Haarl. Maatschappij, D. 16. st. 2. p. 85.

— *Antwoord op de Vraag: Welke middelen zijn, in kwaadaartige te zamen vloeijende pokjes, de bekwaamste en veiligste, om de kwijling zoo te regelen, dat zij niet te hevig worde, noch te traag in haren voortgang zij; om dezelve, wanneer zij omtrent den elfden dag eensklaps ophoudt, op nieuws te verwekken; of indien zulks onmooglijk bevonden wordt, om de gevaren, die uit zulk een toeval ontstaan, af te wenden?* Hand. van het Genootschap *Servandis Civibus*, D. 2. p. 87.

1777. *Antwoord op de Vraag: Welke zijn de geschiktste middelen om den gemeenen man in ons vaderland, zoo ten platten lande, als in de steden, tot het gewillig gebruik maken van de inenting der kinderpokjes aan te moedigen, en van deze praktijk op de minst kostbare wijze, en zonder gevaar van de besmetting te verspreiden, aan hun toe te dienen?* Verhand. van het Genootschap te Rotterdam, D. 4. p. 99.

1781. *Antwoord op de Vraag: Hoedanig is het eigenaartig en onveranderlijk onderscheid tusschen zuuren, die men uit het rijk der delfstoffen vervaardigt, en zuuren, welken het groeiend rijk verschaft? en welke invloed heeft dat onderscheid op de Geneeskunst?* Hand. van het Genootschap *Servandis Civibus*, D. 6. p. 1.

1781.

que famam adeptus est, et etiam majorem forsitan nactus fuisset, si aetas ejus in tranquilliora incidisset reipublicae tempora.

Quae

1781. *Berigt van de gelegenheid, ziekten, levenswijze, overledenen (van het jaar 1776—1780.) te Franeker.* Verhand. van de Geneesk. Correspondentie-Societeit in 's Hage, D. I. Afd. 2. B. p. 854.

— *Antwoord op de Vraag: Kan men den juisten tijd en geboorte der Texelsche Zeegaten uit echte historische bewijzen bepalen? welke zijn de voornaamste veranderingen, die dezelve ondergaan hebben? en van welken invloed is dit een en ander op de Zuiderzee en het Te, mitsgaders op de Kusten en Zeeweeringen der Provincien, welke aan deze wateren palen?* Verhand. van de Haarl. Maatschappij, D 21. p. 193.

1782. *Antwoord op de Vraag: Hangt het lichamelijk levensbeginsel (vita corporea) der dieren in zijn bestaan, werking, voortduring of vernietiging, ook af van den onmiddelijken invloed van eenig ander beginsel of kracht der natuur, de lucht, het vuur, de electriciteit, de magneetkracht, enz.? Zoo ja, uit welke proeven en waarnemingen blijkt zulks? en welke nuttige gevolgen of leeringen zijn daaruit te trekken?* Verhand. van het Genootschap te Rotterdam. D. 7. p. 61.

— *Aanmerkingen over de ademhaling in het algemeen, en derzelver verband met het leven.* Verhand. van de Haarlemsche Maatschappij. D. 20. St. 2. p. 199.

— *Aanmerkingen over den aart der uitwaassemingen van bedorven water.* Alg. Vaderl. Letteroeffen. T. 4. *b.* p. 438.

1783. *Antwoord aan J. N. Michell M. Dr., strekkende tot verdediging der denkbeelden des Schrijvers aangaande de schadelijkheid der dampen van rottend water.* Alg. Vaderl. Letteroeffen. T. 5. *b.* p. 53.

1785. *Elementa Physiologiae corporis humani.* Franeq. 8vo.

— *Tweede Antwoord op de Vraag, door de Heeren Volmagten der vijf deelen Zeedijken Buitendijks in Vriesland d. 30. July 1787. voorgesteld: welke zijn de beste, zekerste en minst kostbare middelen, om door afleiding des strooms, de oude of Buitendijk der Zuriger oord tegen de woede der Zee* te

Quae porro A. A. ad anni praeteriti historiam pertineant, eorum pleraque — miserum me qui non *omnia* dicere possim — laetiora sunt et gratiora.

Externa Academiae forma, ut inde ordiar, multum hoc anno mutata est, sed ita, ut ornatu simul et pulchritudine pariter creverit.

Museum, quod historiae naturalis dicitur, locum adquisivit multo ampliorem et elegantiorem, quo insignes ejus divitiae conservari possint, et ordine collocari. Imo et ipsas suas divitias mirum in modum augeri vidit, non tantum variis donationibus sibi factis a nonnullis Viris Nobilissimis, Academiae nostrae fautoribus: sed in primis benignissimo illo Augustissimi Regis nostri decreto, quo placuit, ut Museum rerum naturalium, quod Reinwardtius, Vir Clarissimus, ante discessum suum in Indiam Orientalem Amstelodami sumtu publico erigere et ornare coeperat, huc transferretur, et museo Leidensi adjungeretur. Nec substitit hic Regia munificentia, quamvis jam insignis, sed quo majorem celebritatem et perfectionis gradum museum, quod Leidae est, consequeretur, optimus Rex comparavit celeberrimam collec-

tio.

te beveiligen, en de aanslijking of aanwinst van strand aldaar te bevorderen? en welke gevolgen staan er geboren te worden, indien de Zuriger oord geabandonneerd wordt? Franeker. 1790. 8vo.

1799. *Introductio in materiem medicam.* Lugd. Batav. 8vo.

1803. *Afbeeldingen van Artzeney gewassen.* Amsterd. 8vo.

1804. *Systematisch Handboek der beschouwende en werkdadige Scheikunde.* Amsterd. 7. Deelen. 8vo.

1809. *Handleiding tot de Physiologie.* Amsterd. 8vo.

1811. *Handboek der Materies Medica.* Amsterd. 8vo. 2de druk, ibid. 1818.

1815. *Primae lineae Pathologiae generalis.* Lugd. Batav. 8vo.

1817. *Principia anatomico-physiologica.* Lugd. Batav. 8vo.

1819. *Institutiones medicae practicae.* Lugd. Batav. 8vo.

Notitiam horum operum in primis debeo humanitati nostri Sandifortii.

tionem avium, piscium, aliarumque rerum pretiosarum, ad historiam naturalem pertinentium, quam multa opera et magnis sumtibus sibi adornaverat Vir Amplissimus, et in hoc scientiarum genere peritissimus, Temminckius; et hanc etiam collectionem, ejus generis omnium, quae cognitae sunt, pulcherrimam habitam et locupletissimam, Leidensi museo adjungi voluit: quod nomen nunc accepit *Musei Regii*, eique Rex simul praefecit eundem Virum praestantissimum Temminckium, cui hoc honore vehementer gratulamur, ab ejus peritia, studio, industria omnia sperantes et exspectantes, quibus musei Regii nomen celebrari possit, ejusque gloria augeri et amplificari. Sed quis mecum A. A. summam hanc optimi Regis benevolentiam erga Academiam Lugduno-Batavam grato animo agnoscens, non simul admiratur Regiam constantiam, qua Academiam, quam, ut antiquissimam, sic principem haberi voluit, primariis quoque beneficiis suis ornare et amplificare pergit. Gaudeamus igitur sorte nostra. Laetemur ob nova, quae rursus accepimus, magna beneficia. Gloriemur Rege, scientiarum fautore eximio, et ardentissima simul pro salute Augustissimi laetitiae et gloriae nostrae auctoris, totiusque domus Regiae, vota voveamus.

Contiguum museo Regio aliud conspicitur aedificium etiam recens hoc anno eleganterque exstructum, adcommodatum, ut ibi conserventur et ordine collocentur monumenta prisci temporis, marmora literata, numismata, aliaeque similes reliquiae, sive verae, sive fictae, antiquitatis Graecae et Romanae, quibus vel oculi delectantur, pulchrique sensus excitatur et acuitur, vel animus pascitur antiquitatis et antiquae eruditionis amans. Haec collectio, cujus originem, ut notissimum, debemus Papenbroekio, Viro amplissimo, doctissimo, variis deinde aliis Graecae et Romanae antiquitatis monumentis locupletata, et superioribus annis, et hoc iterum anno tantas accessiones nacta est, ut coeperit praestantissimis ejus generis collectionibus assimilari posse, et magis magisque in dies crescet, curam agentibus Reuvensio nostro et Humbertio, Viris antiquae eruditionis et elegantiae laude praeclaris.

De

De *Horto Botanico* quid multa dicam? nomen nostri quondam Brugmansii, et quid contulerit ad egregium hoc Academiae ornamentum augendum, amplificandum, jam toties jure celebratum est, et nuperrime rursus a Clarissimo Decessore meo, ut nova commemoratione supersedere possim, qui me quoque imparem agnosco celebrandis laudibus Viri, quem nostra jam aetas incomparabilem nuncupat, et nuncupabit posteritas. Sed tacere nec debeo, nec volo, amplissimum illud Brugmansii opus cura et studio discipuli quondam ejus, Collegae, amici, nostri Sandifortii, adeo egregie conservatum esse et excultum, ut nihil pristini decoris sui amiserit. Quin et hoc iterum anno magis ornatum est novis egregiis accessionibus plantarum rarissimarum, et pretiosissimarum, quas vel futurus noster Reinwardtius ex India sua misit, vel alii Viri nobilissimi, reique Botanicae et Academicae fautores, dono dederunt; in quibus silentio praetermittenda non est rarissima illa in nostris regionibus et pulcherrima *Amaryllis Gigantea*, ab Amplissimis urbis Amstelodamensis Consulibus horto nostro Academico donata, ubi jam vigens virensque crescit, pretium quod novus possessor huic dono statuit, cuique spectatori veluti annuncians diligentissima cura, qua colitur.

Chemia etiamnum laborat novo loco magis apto et commodo sibi simul et fautoribus suis, sed laetam certamque spem fovet, brevi desiderio suo satisfactum iri.

Observatorium Astronomicum eodem adhuc fulget splendore, quo ante biennium.

Physica nonnihil incrementi etiam hoc anno cepit; sed molestiam aliquam de loco sibi metuit a Chemia. Ne tamen, amica! nimis fortasse meticulosa rem nullam timeas: et quidquid evenerit, cura quidem tibi agetur, ut succumbens fortasse existimanda sis victoriam reportasse.

Transgrediamur ad *Bibliothecam publicam.* — Sed quid video? aedificium ex-

exspecto nihil pulchritudinis habens neque gratiae, sola superbum antiquitate sua, et thesauro. quem intus continet, ad quem tamen etiam satis difficilem praebet aditum: nunc vero mutatum illud videtur in aliud novum eleganter exstructum et ornatum. Profecto, haud scio, debeamne magis Academiae gratulari novas, quas fecit, accessiones, an Leidae novum, quem his accessionibus nacta est, ornatum. Sed quid opus scrupulosa hic disquisitione? Gratuletur Academia Leidae suae, et Leida Academiae suae, duarum instar amicarum sororum, quarum altera alterius commoda et gaudia, aeque ac sua, laetatur, lubenterque augeri videt et amplificari.

Nec tantum lucrata multum est Bibliotheca forma externa, sed thesaurus, quem jam continebat locupletissimum, hoc etiam anno nonnihil auctus est novis libris praestantissimis: in iisque silentio praetermittenda non est nova editio celebratissimi carminis Epici, Lusiados Camoënsii, quam suis sumtibus procuravit *de Souza-Botelho*, Portugallus, dignitate non minus quam eruditione excellentissimus, patriaeque suae honoris et gloriae amantissimus. Hujus editionis, quae longe elegantissima est, sive artem spectes typographicam, sive pulcherrimas tabulas, quibus est ornata, eo magis laetamur possessione, quod nullo pretio comparari potest: pauca enim, quae typis expressa sunt, exempla nusquam prostant, sed ab illustrissimo editore gratis, sed magno cum delectu, distributa sunt, nec aliis data privatis aut publicis Bibliothecis, nisi quae celebritate sua et praestantia ceteris excellunt. Quapropter hoc donum, pro quo Viro Illustrissimo gratias nostras publice repetimus, non tantum insigne efficit Bibliothecae nostrae ornamentum, sed eximium simul praebet testimonium celebritatis et famae, quam etiam peregre nacta est.

Idem, quod Bibliothecam continet, aedificium etiam locum complectitur, adcommodatum habendis lectionibus anatomicis, conservandisque anatomicis apparatibus, quales celebratissimos habemus Ravii, Albini, Doevereni, a nostris Sandifortiis, patre et filio, subinde locupletatis. Sed hic etiam locus multum amplificatus est, multoque ornatior factus, adeoque dignior nunc redditus, qui divitias illas comprehendat: quibus si accesserit ditissimus Brugman.

mansii thesaurus, superiore jam anno Academiae comparatus, haec etiam nostra apparatuum anatomicorum collectio, nisi ceteris antecellat, saltem poterit praestantissimis ejus generis collectionibus aequiparari.

Superest A. A. *Nosocomium Clinicum*, elegans illud extrinsecus aedificium, nobis omnibus cognitum. Sed intrabimusne? dicetis fortasse, satis miseriarum spectatores nos esse coactos, ne igitur fiamus spontanei. Non dissentio. Inanis quoque foret nostra curiositas, qui certi esse possumus, omnia quae intus sint, et ad aegrotorum salutem promovendam pertineant, bene ordinata esse, et in dies meliora futura, curam agentibus Viris illis celeberrimis, Nosocomii Clinici hoc tempore Professoribus.

Quae dixi de externa Academiae forma, sufficiunt, ut intelligatur, multum eam hoc anno pulchritudine crevisse, cum munificentia et benevolentia optimi Regis nostri, tum opera et studio Viri Excellentissimi institutionis publicae Praefecti, Virorumque Perillustrium, quibus curam Academiae demandatam omnes laetamur.

Sed quid juvat forma externa, quantumvis grata et optabilis? quid omnes apparatus et divitiae? nisi usui simul inserviant, adeoque nisi *sint*, qui utilitates, quas praestant, demonstrent, et etiam quibus possint *demonstrari*. Atque ita sponte pervenio ad ultimam narrationis meae partem, quae erit de Academiae Doctoribus ejusque alumnis.

Laetamur, venerandos senes nostros, quorum nomina superiore anno memoravit Clarissimus meus Decessor, si Ypeum, quem supra luximus, excipias, etiamnum omnes superesse, nec tantum superesse, sed quamvis docendi onere omnes liberatos, quosdam tamen eorum perrexisse, suam eruditionis copiam juventuti Academicae impertiri, nullum vero desiisse eximium literarum fautorem. Haec felicitas, ut nobis, Academiae, literis diu adhuc contingat, faxit Supremum Numen!

Magnopere etiam gaudeo, et vos omnes A. A. mecum laetamini, quamvis morte nobis ereptum lugeamus Borgerum nostrum, ceteros, quos ineunte hoc anno Academia Lugduno-Batava habuit Doctores, benevolentia Divina etiamnum salvos superesse. Hoc eo magis laetandum, quo majora sint singulorum et omnium in Academiam merita, quae tamen sigillatim enumerare, neque hujus loci est, neque a me postulabitis. Sed tacendum non est, quosdam etiam plus operis Academiae praestitisse, quam muneris eorum ratio exposceret. Memoremne *Voorstium* nostrum, indefesso labore pergentem in ordinando Bibliothecae publicae catalogo, quo facilior sit commodiorque hujus usus? Nec non *Hamakerum*, Virum Clarissimum, in conficiendis Manuscriptorum Orientalium notitiis, eorumque speciminibus edendis pari diligentia et eruditione versantem. Memoremne *Clarissium*, *Sandifortium*, *Kraussium*, eas disciplinarum partes, quae morte Brugmansii Doctore carebant, summa laude interim tradentes, donec designatus Brugmansii successor, Reinwardtius, advenerit: quem ut brevi possimus salvum et incolumem salutare, Collegamque compellare, Deum precamur. Memoremne nostrum *Bakium*, locum interim supplentem sui quondam Borgeri? cujus sortem acerbam in amittenda conjuge carissima quum nobiscum, Vir praestantissime! plorares, quis tunc cogitaverat, idem eodem adhuc anno tristissimum fatum etiam tibi imminere. Accidit tamen hic casus, et universus Senatus tuam quoque sortem acerbam tunc ploravit, et etiamnum plorat. Vix etiam aliquid reperio, quo te consoler, dilectissima conjuge orbatum, in aetatis flore exstincta, et te viduum relinquente una cum liberis carissimis, sed quam fecerint jacturam adhuc vix intelligentibus. Dicamne cum Cicerone tuo, oportere nos non tam graviter ferre casus, quos nullo consilio vitare possimus? an potius, nihil nobis accidere sine voluntate Divina, semper sapientissima, et optima, in qua acquiescere officii est et decet. Hac igitur animi firmitate Deus te beët! Leniat tuos dolores aliis bonis in te tuamque domum largiter conferendis! Servet te diu incolumem in utilitatem tuorum, et literarum commodum, quas adeo egregie ornas! et videas brevi locum Borgeri vacantem digno Borgero successore impletum, ne gemino onere ni-

mium

mium premaris, et corporis vires fortasse praestare negent, ad quae alioqnin animi facultates abunde sufficerent.

Intelligitis igitur A. A. quamvis non una, eheu! cathedra in Academia Lugduno-Batava vacet, nullam tamen etiam hoc anno scholam sine doctore relictam fuisse, opera et studio Virorum Clarissimorum, quos nominavi, et quibus nemo negaverit summam pro hoc officio Academiae praestito gratiam deberi: in primis etiam a vobis, Ornatissimi Juvenes, quos tandem compello, et quibus sic data est occasio in omni doctrinarum genere eam recipiendi opem, quam optare potuistis.

Laetamur numerum vestrum hoc anno non esse deminutum, imo potius auctum. Magis etiam laetamur vestram, qua excelluistis, discendi cupiditatem, cum morum probitate conjunctam, cujusque quam plurima etiam hoc anno dedistis egregia specimina. Facultas Juridica hoc peculiare habuit, quod unus (*) ex ejus alumnis Gradum Doctoratus adeptus est *more majorum:* quem etiam actum solennem raro contingentem magna cum voluptate celebrari vidimus, et majore etiam laetitia celebratus fuisset, nisi interruptus esset tristissimo nuntio de obitu carissimae matris optimi Regis nostri. Sed haec fuit hujus anni sors, ut laetis fere semper immiscerentur adversa. Et sic etiam, praestantissimi juvenes, dum in laudes vestras meritissimas lubens excurro, animum turbat cogitatio, e vestro quoque ordine quosdam juvenes eximios immatura morte hoc iterum anno nobis esse ereptos. An nominabo? recens omnium memoria est, et quid nomina referendo desiderium excitarem eorum, qui nobis fuerunt carissimi, sed quibus, ut speramus, jam vita beatior obtigit. Leniatis igitur, Optimi Juvenes, justissimos alioquin vestros do-

(*) DAVID LUDOVICUS FRANCISCUS LEOPOLDUS JOSEPHUS GHISLENUS DE GAIFFIER, *Namurcensis.* Idem actus solennis altero etiam Magistratu meo Academico locum habuit, quando *more majorum* promotus est Franciscus Godardus van Lynden, Nobilis Frisius, illustris Athenaei Franequerani nunc Curator, Promotoris quoque partibus me tunc pro viribus fungente.

dolores! agnoscatis beneficium, quod Deus vobis concessit, vitam vestram conservans! et gratum propterea animum vestrum in primis ostendatis, virtutes eorum, quos caros habuistis, imitando, augendo, et ea qua decet industria, ut instituistis, porro in litteras incumbendo, ut, quum ornamenta fueritis Academiae, mox etiam ornamenta sitis patriae, parentum, amicorum.

Sic igitur A. A. quantum facultas tulit, in memoriam revocavi praecipua, quae magistratus mei anno in Academia Lugduno-Batava accidere. Maluissem non necesse habere tot tristia referre; sed secus placuit Supremo Numini, cui tamen gratias agere debemus, quod tot adversis et luctuosis tot alia immiscuerit prospera et grata.

Accedamus ad ultimum hujus solennis diei actum, eumque jucundissimum, distributionem nimirum praemiorum, quae a variis praestantissimis juvenibus reportata sunt responsis suis, datis ad varias quaestiones, a singulis Facultatibus propositas. Hic actus ut eo quo decet ordine peragatur, rogo te, Clarissime Tydemanne, qui acta Senatus hoc anno curasti, ut Judicum de conscriptis Commentationibus sententias, et coronandorum Juvenum nomina promulges. Vos vero, ornatissimi Juvenes, ut singuli recitato quisque suo nomine huc accedatis.

Quos habuisti, praestantissime *Cocki* (*), in hoc ludo literario collusores, ad-

(*) HENRICUS COCK, Jur. Cand. in Acad. Rheno-Trajectina, mox designatus Juris Professor in illustri Athenaeo Daventriensi. Argumentum, a *Facultate Juridica* propositum, hujusmodi erat: *Quandoquidem proximis hisce annis, tam super origine, quam super utilitate* Judicii Juratorum, *sive* Jurati (*quod dici solet*) *multum fuit disceptatum*, Facultas Juridica Academiae Lugduno-Batavae, *non quidem in tanta re sententiam exquirit Juvenum; sed desiderat, ut tam illius Judicii historia succincte exponatur, quam argumenta praecipua, quibus vel impugnata Judicii illius forma, vel defensa fuerit.*

admodum dubiam tibi fecerunt victoriam. Sed jam saepius, amice, hunc ludum lusisti, et quemadmodum in quacunque alia re, sic etiam in ludendo multum juvat exercitatio. Victor es. Gratulor tibi hunc honorem, ex animo gratulor: en praemium, quod meruisti.

Auri, mi *Tydemanne* (*), non plus habeo. Sed ecce Diploma, quod Facultas Juridica tibi offert in signum honoris, quem habet virtutibus tuis, qui novitius dubiam veterano victoriam feceris. Gratulor igitur tibi has industriae tuae primitias. Gratulor eas patri tuo fratrique, Viris Clarissimis, Collegis meis aestumatissimis. Pergas, o bone, ut instituisti, ut nominis Tydemanniani celebritas etiam per te conservetur, augeatur.

O me infelicem, cui ne hunc quidem actum jucundissimum peragere licet, nisi tristia ei immisceantur et luctuosa. Quam fuisset mihi gratissimum, praemio condecorare juvenem eximium, patrique aestumatissimo gratulari insignem honorem, quem iterum nactus est filius carissimus, sed cujus mortem nunc luget, et cum patre luget tota Academia. Sentio, optime Suringare! sentio, si quis alius, sortem tuam acerbam. Sed, quamvis fortasse παράδοξον nunc videatur, crede mihi, amicissime, consolatio est lugere, quos lacrymis nostris dignos censemus. Talis etiam est filius tuus, cujus praeclarae ingenii animique dotes, quibus erat praeditus, et tibi et nobis omnibus cognitae sunt, quarumque novum rursus dedit testimonium egregia sua commentatione (**), quae praemium reportavit a Facultate Theologica. Hoc prae-

(*) FRANCISCUS CONSTANS CORNELIUS TYDEMAN, MEIN. FIL., Jur. Cand. in hac Academia, idem argumentum tractavit.

(**) FRIDERICUS GUILIELMUS NICOLAUS SURINGAR, Theol. Cand. in hac Academia, Commentationem conscripsit ad quaestionem ab *Ordine Theologico* propositam: *Philologice et Critice illustretur locus insignis Matth.* XXII. 37—40. *habita etiam contextae orationis ratione, deque officii, a Sanctissimo Servatore praescripti, nexu cum universa Ethice Christiana de industria exponatur.*

praemium tibi trado, praestantissime Bax, qui vis quidem triste hoc officium praestare amici tui carissimi defuncti patri aestumatissimo, cui, ut ipse huic actui intersit, recens vulnus non concedit, sed cui tamen gratulor honorem filio post mortem habitum, quod persuasum mihi est, gratissimum ipsi esse hunc eventum, qui novum sic documentum accipit, lugere se filium lacrymis suis dignissimum.

Sic, ornatissime *Uylenbroeki* (*), tritum tibi fiet iter ad honorem, quod jam toties perfecisti. Gratulor tamen tibi novam lauream, quam tua in rebus mathematicis scientia meruisti, et quam capiti tuo lubens impono. Non tamen moleste feres, me etiam publice nominare competitorem tuum, praestantissimum Juvenem *Cost Jordens* (**). Imo gloriaberis fortasse, nec injuria, hunc te nactum adversarium, et victorem tamen excessisse. Uti ille gloriari potest, quod praestitit, adeo proxime accedere operi Uylenbroekii, ut, nisi ab eo superatus, praemio condecoratus fuisset. Gratulor igitur etiam tibi, praestantissime Cost Jordens, pretium, quod ordo disciplinarum Physicarum et Mathematicarum tuo quoque labori statuit. Pergas Philosophiam conjungere cum studio Juris Civilis, more Veterum JCtorum, eosque imitando etiam eorum gloriam adsequaris.

Quid hoc est, amicissime? an nunquam cessabis praemia petere? Vereor, ut quis amplius in arenam descensurus sit, quamdiu possit *Uylenbroekium* (†) ad-

(*) PETRUS JOANNES UYLENBROEK, Math. et Phil. Nat. ut et Phil. Theor. et Lit. Hum. Cand. et Stud. in hac Academia, respondit ad quaestionem Mathematicam: *Explicetur methodus interpolandi, et uno alterove exemplo illustretur.*

(**) GUILIELMUS HERMANUS COST JORDENS, Jur. Cand. in hac Academia.

(†) Idem UYLENBROEKIUS respondit quoque ad quaestionem Astronomicam: *Quaenam est Micrometrorum in tubis Astronomicis Theoria? Quinam eorum usus?*

adversarium metuere. Quidquid sit, gratulor tibi etiam hunc honorem, qui adeo egregia dedisti specimina tuae in disciplinis Physicis et Mathematicis peritiae: en alterum, quod hodie meruisti, praemium: aditus tibi sit ad alios honores eruditione tua dignos.

Diversarum quidem rerum, sed tamen haud dissimilium, limites ostendere et definire, opus plerumque est longe difficillimum: expertus tamen id es, praestantissime *de Haan* (*), et hoc quidem successu, ut opera placuerit. Gratulor tibi tuisque hunc eventum: en virtutis tuae praemium, quod lubens tibi trado.

Ordo disciplinarum Physicarum et Mathematicarum etiam te, ornatissime *van den Broecke* (**), dignum censuit, qui praemio condecoreris. Accipe nummum aureum, peritiae tuae in Chemicis testem. Pergas, ut instituisti, ut tuum quoque nomen inter medicos peritos aliquando referatur.

Gratulor Antipatro (†), quod tot nactus sit Juvenes eximios, qui in ejus Frag-

(*) GUILIELMUS DE HAAN, Math. et Phil. Nat. Stud. in hac Academia. Quaestio, ad quam respondit, haec erat: *Quinam sunt limites inter Vitam Vegetabilem et Animalem?*

(**) JACOBUS CORNELIUS VAN DEN BROECKE, Med. Stud. in hac Academia, respondit ad quaestionem: *Quousque ex cognita compositione aquae, hujusque solubilitate per Aërem Atmosphaericum, nec non ex iis, quae a fluidi Electrici turbato aequilibrio pendent, phaenomena possunt explicari ad meteora, vel ignea, vel aquea, pertinentia?*

(†) *Ordo Philosophorum et Literatorum* postulaverat *Disputationem de* L. COELIO ANTIPATRO, HISTORICO BELLI PUNICI SECUNDI: *in qua colligantur loca scriptorum, qui ejus vel sententias, vel ipsa verba referunt; praeterea eorum, qui, eandem historiae partem explicantes, tacite ejus auctoritatem sequi videantur: singulaque illustrentur adhibita interpretatione, cum historica, tum grammatica.*

Fragmentis et sententiis colligendis, iisque cum historice tum grammatice illustrandis, adeo egregie elaborarint, ut omnes digni sint judicati, quorum nomina publice recenseantur. In primis autem vestra, praestantissimi *Nauta* (*) et *Groen van Prinsterer* (**), opera placuit, adeo ut Ordo Philosophorum et Literatorum dubius haeserit, utri vestrum palma esset porrigenda, imo maluerit ejus rei decisionem sorti relinquere, quam ipse eam sibi arrogare. Ambo igitur pari laude digni estis, et par adeo honos cuique vestrum debetur. Sed Lex aliquam nobis hic facit molestiam. En igitur, praestantissime Nauta, nummum aureum, quem sors tibi dedit: et tu, praestantissime Groen van Prinsterer, testimonium accipe, quod, quamvis sors Commilitonem tibi praetulerit, par tamen laus utrique vestrum debeatur.

Sic igitur tertium Rectoris Academiae munere pro viribus meis perfunctus sum. Iterum magistratum hunc me obiturum, neque probabile est, neque etiam vehementer opto. Sed nolo hunc locum relinquere, priusquam Tibi, Summe Deus, debitas publice persolverim gratias pro auxilio mihi praestito, proque tot beneficiis et nunc, et ante, et per totam vitam in me collatis. Si quid recte egerim, Tibi sit laus et honos. Adsis, precor, etiam per reliquum, quod erit, vitae tempus, mihi propitius. Floreant artes et doctrinae! Floreat Academia Lugduno-Batava! Floreat patria, Regiaque domus!

DIXI.

(*) B. A. NAUTA, Phil. Theor. et Lit. Hum. Cand. in hac Academia.
(**) G. GROEN VAN PRINSTERER, Lit. et Jur. Cand. in hac Academia.

